Úloha farmaceuta v manažmente systémového lupus erythematosus

Zverejnené: 22. augusta 2024 | Autor: PharmDr. Veronika Krajčovič

Systémový lupus erythematosus (SLE) je autoimunitné ochorenie sprevádzané chronickým zápalom, ktorý môže postihnúť väčšinu telesných orgánov pacienta. V Európe je SLE diagnostikovaný približne 1 z 2500 obyvateľov, pričom výskyt je častejší u žien a najčastejšie postihuje mladé ženy vo fertilnom veku.

Ochorenie je multifaktorové a jeho príčina nie je presne známa. V etiopatogenéze sa predpokladá zapojenie genetických, enviromentálnych, hormonálnych a ďalších faktorov. SLE môžu vyvolať aj niektoré liečivá zo skupín ACE inhibítorov, blokátorov vápnikových kanálov, diuretík (hydrochlorotiazid) a hydralazín.

K typickým prejavom ochorenia patrí charakteristická vyrážka motýľového tvaru v tvárovej oblasti, bolesť

kĺbov, horúčka bez prítomnosti infekčného agensu. Zápalové procesy pri SLE môžu spôsobiť vážne poškodenie srdca, pľúc, mozgu alebo obličiek, ktoré pacienta ohrozujú na živote. Symptómy sa môžu vyvíjať pomaly alebo sa objavia náhle, pričom mnoho pacientov popisuje dve obdobia: obdobie „vzplanutia“, pri ktorom sa symptómy náhle zhoršia a obdobie ustálenia zdravotného stavu takmer bez príznakov.

V dôsledku týchto „on-off“ príznakov je diagnostika SLE komplikovaná. Lekár stanoví diagnózu na základe určitých špecifických kritérií a výsledkov laboratórnych testov s detekciou autoprotilátok (ANA, ENA, ACLA, RF).

Liečba pacienta si vyžaduje multidisciplinárny prístup, ktorý zahŕňa spoluprácu zdravotníckych pracovníkov z rôznych špecializácií. Farmaceuti zohrávajú v tomto tíme významnú úlohu a poskytujú pacientom edukáciu a nevyhnutnú podporu prostredníctvom optimálneho manažmentu liekov. Pacient by mal poznať liečbu, ktorú podstupuje, musí byť oboznámený so správnym dávkovaním, vedľajšími účinkami a rizikami vyplývajúcich z vysadenia liečby.

Keďže v súčasnosti neexistuje štandardný prístup k liečbe SLE, je nevyhnutná individualizovaná starostlivosť o pacienta. Samotné zapojenie pacienta v procese liečenia je rozhodujúce pre úspešnú liečbu. Lekárnici môžu povzbudiť pacientov, aby prevzali aktívnu zodpovednosť v starostlivosti o svoje zdravie tým, že budú poskytovať dostatočné a zrozumiteľné informácie nielen o liečbe ale aj o režimových opatreniach, pretože ako v bežnej populácii, tak aj u pacientov so SLE sa stretávame s komorbiditami, najčastejšie s hypertenziou, diabetom, ochoreniami obličiek, ktoré môžu skomplikovať liečbu. Preto je nesmierne dôležité, aby farmaceuti zdôrazňovali význam režimových opatrení, ktoré majú vplyv na celkové zdravie a môžu dopomôcť k zlepšeniu zdravotného stavu pacienta. Ide najmä o:

- dodržiavanie liečebného plánu,
- pravidelný pohyb,
- protizápalová strava,
- používanie SPF faktora počas celého roka,
- pri obezite – zníženie hmotnosti,
- nefajčiť.

V liečbe SLE sa uplatňujú liečivá zo skupín:

Nesteroidných antireumatík (NSAID) – odporúčajú sa ako symptomatická liečba od bolesti, zápalu a horúčkových stavov.

Antimalarík (hydroxychlorochín a chlorochín) – používané na liečbu kožných foriem SLE, muskuloskeletálneho postihnutia a serozitíd. Znižujú poškodenie obličiek, CNS a počet relapsov ochorenia.

Glukokortikoidov – majú rýchly účinok na pacientov so závažnými alebo život ohrozujúcimi komplikáciami, ako je zápal obličiek, pľúc, srdca alebo CNS. Majú však dočasný účinok na celkový priebeh SLE.

DMARDs (metotrexát, azatioprín, cyklofosfamid) – antiflogistický, imunosupresívny účinok. Pri dlhodobej liečbe je nutné monitorovať krvný obraz, transaminázy a obličkové funkcie.

Biologická liečba (rituximab, belimumab) – je určená pre pacientov s aktívnym ochorením a s refraktérnymi formami, najmä s lupusovou nefritídou, nasadzuje sa po zlyhaní štandardnej liečby.

Pre optimalizáciu výsledkov liečby je kľúčová spolupráca pacienta s lekárom a farmaceutom. Dodržiavaním osvedčených postupov a neustálym vzdelávaním o najnovších výskumoch môžu farmaceuti pomôcť zlepšiť kvalitu života pacientov. Pretože iba dostatočne informovaný a motivovaný pacient dokáže prevziať zodpovednosť za svoje zdravie a efektívne zvládať svoje ochorenie.